

ČASOPIS SPOLKU IDEALISTÉ
▴ ▴ 01/2019 ▴ ▴ JARO
IDEALISTÉ.CZ ▴ ▴ ZDARMA

ED

EA

demokracie

IDEA	<u>EDITORIAL</u>	Budoucnost demokracie	2	
	<u>IDEALISTÉ</u>	Spolek Idealisté.cz	3	
		Na cestách	4	
	<u>TÉMA ČÍSLA - DEMOKRACIE</u>	Demokracie pro všechny	6	
		Demokracie v krizi středního věku?	7-8	
		Řešením je více participace	9	
		Nauka o nástrojích	10	
		Zpochybněná dohoda demokracie	11-12	
		Zapojení cizinců do veřejného života	13-14	
		Levice a liberální demokracie	15-16	
		Na papíře pro všechny	16-18	
		Nejvyšší čas připravovat se na komunální volby	19-20	
		(Ne)volejte prezidentovi	21-22	
	<u>EKONOMIE</u>	Sociální spravedlnost jako program pro EU	24-25	
Jsou Češi líní?		25-26		
<u>DIGITÁL</u>	Co přináší směrnice o copyrightu?	27-28		
<u>KULTURA & JÍDLO</u>	Fašismus je výtvozem nálady	29-30		
	Jak péct ideosušenky?	30		

TIRÁŽ

vydáno vlastním nákladem spolku
 info@idealiste.cz
 grafika, sazba: Radim Hejduk
 šéfredaktorka: Michaela Hadravová
 tisk: Grafotechna plus
 ročník III, číslo 1, březen 2019

BUDOUCNOST DEMOKRACIE

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

doufám, že jste se nezděsili tohoto formálního oslovení. Dnes jsme zvyklí spíše na „čau lidi“ nebo „ahoj facebooková“ či „hokejová rodino“. Já se ale rozhodl pro toto tradiční oslovení, protože si jednoduše opravdu vážím toho, že v ruce držíte další díl (s největší pravděpodobností tištěné) IDEY. Tentokrát na téma demokracie. Jsou to totiž právě tištěná seriózní média (kterým bezpochyby jsme), jež v době záplavy šokujících titulků a „článků“ o 140 či 280 znacích pomáhají rozvíjet demokracii.

Ale teď k věci. Málokrterý pojem je tak nejednoznačný a budící diskuze jako demokracie. Jedni tvrdí, že je demokracie forma vlády, v níž rozhoduje většina. Jiní zase, že demokracie je také o ochraně menšin, právním státě a nějakých lidských právech. Zaznívají hlasy, že je potřeba více referend. Nebo naopak, že musíme podpořit zastupitelské orgány a instituce. Téměř všichni se ale shodnou na jednom – demokracie je v krizi. A to je určitě pravda. Není ale jisté, jestli někdy demokracie v krizi nebyla. To, že byl zvolen Donald Trump, není zásluhou ruských trollů, ale nedemokratického volebního systému, v němž mohla vyhrát taková trumpeta, přestože měla o několik milionů hlasů méně než konkurentka.

Že můžou referenda dopadnout i jinak, než si představoval ten, který je vyhlásil, víme už od doby, kdy Francie a Nizozemsko dali červenou tzv. Evropské ústavě. Zavedli jsme referenda a blbé volební systémy a lidi nám je začali využívat.

Stejně ale cítíme, že je to dnes jiné, než bývalo dříve. Kdysi hodné babičky by dnes střílely migranty, kdysi hodní dědečkové by

dali pár facek všudypřítomným „neomarxistům“. Přitom tu žádná kvanta migrantů nemáme, a když se podíváme na naši politickou scénu, tak to s tím „neomarxismem“, ať už to znamená cokoliv, taky nebude tak horké. Tím rozdílem je internet. Maily, hoaxy, přemíra informací, cílená reklama a absence reálného kontaktu dělají své. Mám za to, že by paní důchodkyně Věra Pohlová měla dostat za svůj výrok „já bych všechny ty počítače a internety zakázala“ přinejmenším Nobelovu cenu míru. Internet dal prostor filtrovat a mimořádně rychle a úspěšně šířit nenávisť. Její příčinou ale internet není, ten je jen prostředkem. Ta frustrace má totiž základ v normálním životě, v problémech všedního dne. Většina lidí, která brojí proti migrantům a neomarxistům, je v životě nikdy neviděla. Stali se jen symbolem: Trautenberkem, kterého je třeba nenávidět.

Těm pravým Trautenberkům ale přitom čelí téměř každý den: šmejdi prodávající kouzelné hrnce, exekutoři postupující protizákonně, oligarchové vydělávající na lidském neštěstí – hazardu, uhelných elektrárnách, politice a podobně.

Internet se nám zakázat asi nepovede (a ani to nechceme!). Proto nám zřejmě nezbyvá nic jiného než ukázat prstem na pravé záporáky, jít po nich a nebát se jich. A pomáhat vždy těm slabším, které tito ničemové ohrožují. Tak jako se o to snažíme i prostřednictvím IDEY.

Demokracie totiž bude sociální, nebo nebude vůbec.

Vojta Vašák,
předseda spolku

SPOLEK IDEALISTÉ

Svoboda,
spravedlnost,
solidarita.

Jsme nezávislá názorová platforma, ve které najdete lidi různých profesí a odlišných koníčků. Každý jsme nějak „sví“, přesto nás něco spojuje – je to představa společnosti, kde hodnotu člověka neurčuje to, kolik má na účtě, ale to, co umí a co ho baví. Prosazujeme ideu veřejných služeb, které jsou kvalitní a dostupné široké veřejnosti, obzvláště co se týče škol, nemocnic, hromadné dopravy nebo bydlení. Neděláme mezi lidmi rozdíly. Každý má mít zaručena stejná práva a stejné příležitosti nezávisle na pohlaví, věku, sexuální orientaci nebo na tom, kde se narodil.

Co děláme

Naše priority se snažíme dostat mezi širší veřejnost, odborníky a politiky. Nejvíce času věnujeme organizaci vzdělávacích seminářů a vytváření programových materiálů, jejichž hlavní

východiska prezentujeme. Mimo tuto základní náplň vydáváme časopis IDEA, který právě držíte v ruce, a vytváříme přátelský kolektiv při neformálních setkáních spolku.

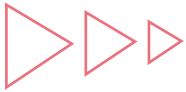
Jak se zapojit

Jsme otevření novým lidem a novým myšlenkám. Chcete-li se zapojit do činnosti našeho spolku, stačí se zaregistrovat na našem webu *idealiste.cz*. Získáte tím přístup k detailním informacím o činnosti spolku a můžete se okamžitě zapojit do diskuze prostřednictvím našeho intranetu.

Kontakt

www.idealiste.cz
info@idealiste.cz
facebook.com/idealiste.cz
twitter.com/idealistecz
instagram.com/idealistecz

NA CESTÁCH

Z našich obvyklých destinací – Prahy a Brna – jsme vyrazili do Ústí nad Labem a Mostu debatovat s místními aktivními lidmi o tom, jak chtějí změnit své okolí a co konkrétního k tomu potřebují. **Pokud byste nás rádi viděli i ve svém městě, napište nám!**

TÉMA ČÍSLA:

demokracie

DEMOKRACIE PRO VŠECHNY

Michaela Hadravová
socioložka

Aneb od kdy mohou lidé v zemích EU uplatňovat všeobecné volební právo.

Součástí principů demokracie je i možnost podílet se na tom, jakou máme vládu nebo třeba kdo řídí obec, ve které žijeme. Činíme tak prostřednictvím voleb, kdy svými hlasy vyjadřujeme svou představu o konkrétních zástupcích či stranách. Všeobecné volební právo, chráněné ústavou, však nebylo vždy samozřejmostí.

V mnoha zemích byla historicky možnost volit (nebo být volen/a) omezena tím, do jaké rodiny, majetkových poměrů nebo s jakým pohlavím se člověk narodil. Například v Saudské Arábii dostaly ženy možnost volit až v roce 2015, oproti tomu Nový Zéland zavedl volební právo pro všechny jako první země na světě – v roce 1893.

Věděli jste, že...

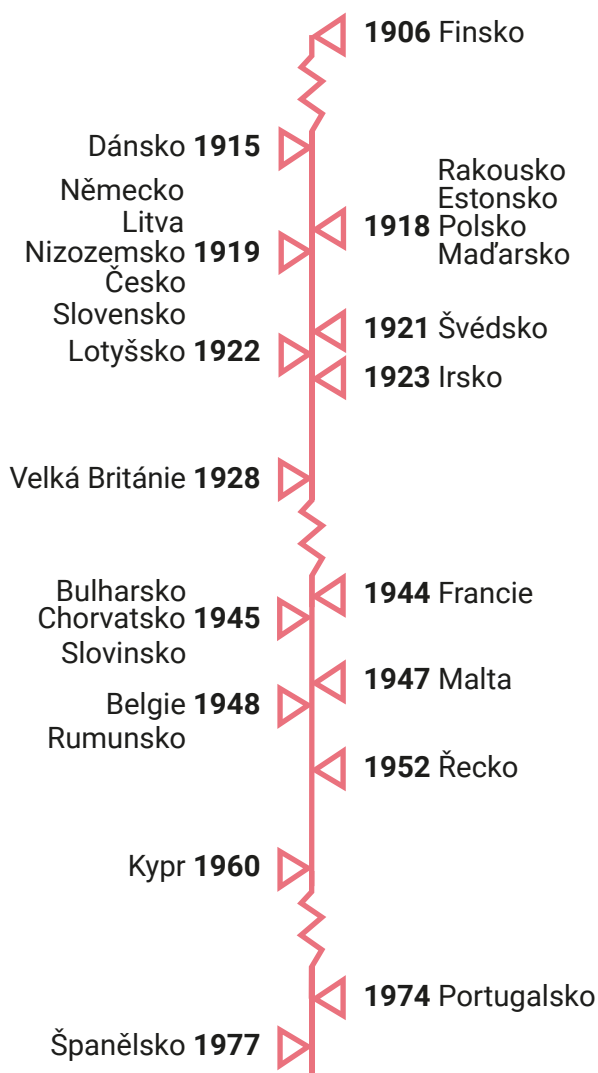
...anglicky se právo volit nejčastěji řekne „suffrage“. Toto slovo bývá v češtině častěji spojováno s ženským hnutím za volební právo – se sufražetkami. Slovo pochází z latinského „suffragium“, které znamená „volit“ či „politická podpora“.

Tip na film:
Sufražetka
(2015, 106 min.)

U nás nebylo volební právo rovné až do roku 1919. Do té doby byli lidé rozděleni podle majetku do tzv. kurií, jejichž hlasy navíc měly různou váhu. První – velkostatkářská – kurie však umožňovala volit ženám, což byla na 60. léta 19. století věc poměrně nevídaná. ☑

VÝVOJ VŠEOBECNÉHO VOLEBNÍHO PRÁVA V ZEMÍCH EU

DEMOKRACIE V KRIZI STŘEDNÍHO VĚKU?

Jsme ochotní po 30 letech vyhodnotit, jak daleko jsme a jestli jsme skutečně dosáhli svobody?

Vendula Couvreur
místopředsedkyně

V průběhu loňského roku se na nás ze všech kulturních i informačních kanálů hrnuly připomínky osudových osmičkových let, která tvořila historické milníky našeho mladého státu. Některé oživovaly stoletý odkaz tatíčka Masaryka, jiné ublíženě rekapitulovaly spojeneckou zradu z Mnichova, nebo naopak spojeneckou „pomoc“ dorazivší o třicet let později. Letos nás na bilančním poli čeká o něco pokročilejší – totiž devítkové – cvičení v podobě bilancí politopadového vývoje, jehož jsme sami součástí. Hodnotit objektivně doby nedávno minulé a oprostít zkušenosti od emocí a nostalgie je bez potřebného odstupu zapeklitá disciplína. Kde historie jako věda (zatím) mlčí, budiž nám užitečná sociologie a ekonomie.

Konec jedné euforie

Třicet let od pádu totality společnost tvrdě zakouší stinné stránky vytouženého kapitalismu: nerovnost, individualismus a důraz na konkurenceschopnost. V důsledku transformace došlo k přerozdělení bohatství do rukou nových elit a většina obyvatel se oprávněně domnívá, že se tak stalo netransparentně a nespravedlivě. Tento vývoj významnou měrou přispěl k rychlému rozčarování z demokracie, vrátil nedůvěru v instituce národní i nadnárodní. V hodnocení české demokracie vnímáme jako největší slabinu (ne)rovnost před soudy, patrný je i odstup od elit a pocit vlastní bezvýznamnosti: je jedno, koho budu volit, ti nahoře se vždycky domluví ve svůj prospěch.

Sliby a naděje devadesátých let brzy vzaly za své. Nejenže jsme stále nedohnali Rakousko, ale začínají nám šlapat na paty i státy, které měly po pádu železné opony mnohem horší výchozí pozici. Oproti HDP a produktivitě práce roste česká průměrná mzda o poznání pomaleji: ve srovnání s našimi německy mluvícími sousedy je asi čtvrtinová. Kvůli nízkým mzdám pak u nás bují šedá ekonomika. Zároveň se

nízké mzdy promítají do nižších odvodů státu a následně i do výše důchodů a posouvají široké vrstvy obyvatelstva k hranici chudoby.

Oslabená společenská soudržnost

Stavebním kamenem hospodářského a společenského rozvoje každé země jako celku je tzv. sociální soudržnost, tedy kapacita společnosti zajistit blahobyt pro všechny své členy. Nositelem takové soudržnosti jsou střední vrstvy, k jejím klíčovým aspektům pak patří sociální spravedlnost, vzájemná důvěra mezi lidmi, rovnost a sdílené hodnoty. Po roce 1989 došlo několikrát k výrazné proměně v celkovém systému mravních hodnot (naposledy vlivem tzv. migrační krize), střední třída samotná v posledních dekádách podléhá erozi v důsledku destabilizace pracovních podmínek a přenosu daňové zátěže v její prospěch. O to citlivěji pak prožívá hodnotové konflikty.

Podle sociologů z Univerzity Karlovy přinesla devadesátá léta soudržnost novou, již formovala společná touha po změně. V jedné ze svých studií vysvětlují, že „[...] nepřežila období přechodu společnosti k řešení rutinních otázek a uspokojování rozdílných sociálních zájmů. Vznikla tak značně nesourodá, málo propojená varianta sociální soudržnosti, která nese četné znaky sociální anomie“ (stav, kdy přestávají platit pravidla a normy – pozn. aut.). Ta se projevuje řadou jevů sociální dezintegrace, jako je např. vysoký stupeň korupce, nárůst konzumace alkoholu, agresivita, porušování slibů a závazků i lhostejnost s tím spojená, rostoucí nezáměr lidí o věci veřejné, častější rozpad rodin a poměrně vysoká hladina xenofobie.

O posilování socioekonomické soudržnosti se prostřednictvím svých politik významně zasazuje mj. Evropská unie, která si je dobře vědoma toho, že koheze představuje podmínku

stability liberální demokracie. Hlavní myšlenka soudržnosti v pojetí EU je založena na redukcí regionálních nerovností, konkrétně investicemi prostředků z bohatších částí Unie v těch chudších. Soudržnost by měla být výsledkem procesu konvergence, který ovšem naráží na své teritoriální limity (dochází ke sbližování států v konkrétních regionech, nikoliv však v celkovém měřítku). Za veškeré snahy v této oblasti se však Unii zaslouženého uznání nedostává, jelikož je sama v očích občanů symbolem polistopadového vývoje.

Znehodnocená svoboda

„Svobodu! Svobodu!“ provolávali tehdy lidé na náměstích v doprovodu zvonění klíčů. Pro mnohé z nich se však nově nabytá svoboda ukázala být značně relativní. Jak ta osobní, tak i mediální svoboda slova je totiž spoutána penězi. Kdo jimi nedisponuje (například 2,5 milionu Čechů, kterých se dotýká exekuce), kýžených výtěžků tržní ekonomiky v podobě možnosti nákupu zboží a služeb či neomezeného cestování za hranice si příliš neužije. Tato nespravedlnost přirozeně determinuje postoj k demokracii a celkovou občanskou kulturu.

„Na rozdíl od západní společnosti, orientované hodně na druhé, u nás dominuje zaměření na individualismus, úspěch a moc,“ vyjmenovává společné charakteristiky zemí bývalého východního bloku socioložka Jaroslava Pospíšilová. Vysvětluje si to tím, že na Západě se mají už

opravdu dobře, jsou po materiální stránce saturovaní, tedy přístupnější změně a pomoci druhým. Méně silný je také tlak na otázku bezpečnosti a tradice. „Od ostatních východních zemí nás Čechy odlišuje to, že zatímco jinde se v průběhu let mírně hodnotově posouvají a v orientaci na okolí se Západu přibližují, my se mu v důrazu na moc a úspěch naopak vzdalujeme,“ shrnuje Pospíšilová s tím, že vědecké vysvětlení tohoto jevu chybí.

Potvrzuje se, že svoboda jakožto základní demokratická hodnota podléhá devaluaci. Pokud ji bereme jako samozřejmost, přestáváme se mít na pozoru a nedostatečně reagujeme na to, že nám ji někdo nenápadně ukrajuje, možná s cílem nás o ni definitivně připravit. Hodnota, za kterou již nemáme potřebu bojovat, totiž přestává být hodnotou. ☑

hrubý domácí produkt: 89 %

produktivita práce: 82 %

mzdy: 48 %

Ekonomické ukazatele ČR
ve srovnání s průměrem EU
zdroj dat: Eurostat & AMECO, 2019

ŘEŠENÍM JE VÍCE PARTICIPACE

Proč se objevila krize liberální demokracie?
Kam až může vést? A dá se proti ní bojovat?

Jan Čambora
student

Britský sociolog Colin Crouch identifikuje zásadní proces, který způsobuje současnou krizi: oslabování třídy manuálně pracujících, jejíž role byla důležitá na začátku 20. století a v poválečné Evropě pro vznik sociálního státu. Spolu s jejím oslabením dochází k postupné erozi sociálního státu, což vede k nespokojenosti s fungováním politického systému. Žlost na politiky, kteří útočí na ekonomické postavení této třídy, se přesouvá na demokracii samotnou. To vede k nárůstu podpory stranám a hnutím, které brojí proti liberální demokracii – všimněme si nárůstu podpory pro krajně pravicové a populistické strany napříč Evropou.

Populisté a krajní pravice umně využívají situace, kdy jsou lidé nespokojeni s politikou. Správně zacílený politický marketing totiž dokáže odvést pozornost od témat důležitých pro voliče – jako nutnost existence silného sociálního státu – k tématům založeným na negativních emocích – uprchlické vlně, zneužívání sociálních dávek, existenci různých menšin –, kterými dokážou opanovat veřejný diskurz. Jak vypadají jimi nabízená řešení těchto a dalších vyfabulovaných problémů, můžeme dnes vidět v Maďarsku nebo v Polsku. Liberální demokracie v těchto zemích umírá, dochází k oslabování občanských, politických i sociálních práv.

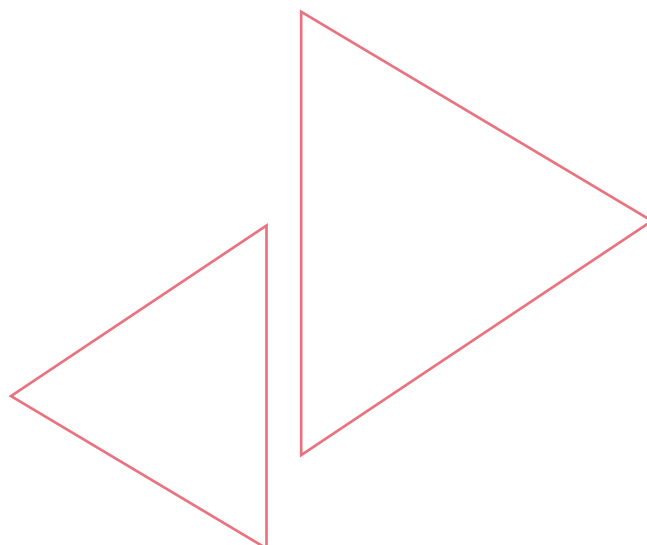
Jak proti tomuto procesu bojovat? Odpověď leží v upozaděované teorii participativní demokracie. Zastánci této teorie chápou člověka jako kompetentního aktéra, který skrze politickou participaci rozvíjí své osobnostní kapacity. Politická participace je zde tedy chápána nejen jako nástroj účasti na rozhodovacím procesu a prosazování vlastních zájmů, ale také jako prostředek pro rozvoj schopností pro mezilidskou spolupráci a růst politických schopností jednotlivce.

Z toho vyplývá jasné poselství: čím více participace, tím lépe. A kde jinde s politickou parti-

cipací začít než na pracovištích – na místě, kde člověk tráví minimálně 8 hodin denně? Výzkumy provedené v 80. a 90. letech ukázaly, že když se zaměstnancům dala možnost rozhodovat o chodu pracoviště, nejenže vzrostla jejich spokojenost s pracovním prostředím, ale stali se i sebevědomějšími při politické aktivitě a začali se lépe orientovat v politickém procesu.

Politicky lépe orientovaný člověk má menší šanci podlehnout vábení populistů. Bude si více vážit demokratického procesu a bude se intenzivněji zajímat o témata, která přímo souvisejí s jeho životem, nikoliv o uměle vytvořené populistické konstrukce.

Pokud chce levice zůstat relevantní, musí tlačit na demokratizaci pracoviště a rozšíření participativní politiky do všech sfér běžného života. Jen tak může zůstat nadále silným politickým aktérem. Jen tak se jí podaří zastavit odliv svých voličů k populistům. Jen tak zachrání liberální demokracii, jak ji známe dnes. ☑

NAUKA O NÁSTROJÍCH

Patrik Eichler
novinář

Jaké má místo občanské a politické vzdělávání v českém systému?

Máme automobil. A někam a nějak s ním jedeme. Máme vědecké ústavy. A chceme po nich, aby bádaly v různých směrech. Máme přírodu. A musíme se k ní nějak chovat, aby vydržela. Máme nástroje a struktury, různě je využíváme a naplňujeme je různým obsahem.

Už základní škola nám má říct, že o použití dostupných nástrojů rozhoduje člověk podle svého vzdělání, svých zkušeností a cílů. Podrobnější nauku o práci s nástroji dostává člověk v životě později. Často až ve chvíli, kdy sám začíná něco podnikat v dospělém světě.

Nejpozději tehdy bychom si měli osvojit, že stát je neutrální struktura, kterou máme proto, abychom mohli společně spravovat své záležitosti.

Že politiku máme, abychom se během přetlačované mezi různými zájmy vyhnuli násilí. A že politické strany máme, protože existují vedle sebe různé oprávněné zájmy různých skupin lidí. I zpráva, že své cíle lidé snáze prosazují ve skupině, by měla být součástí základní nauky o práci s nástroji ve veřejném prostoru.

Z poznání, že stát je v základu struktura obsahově neutrální, vychází takzvané „občanské“ vzdělávání. Na starosti ho má mít stát na základě společenské shody, že občané, pokud volí, mají vědět, jak stát funguje, co je ve státě k čemu a co v něm kdo může dělat. Dobré občanské vzdělávání zmenšuje pravděpodobnost, že kandidát/ka na pozici X ve volbách slavně zvítězí s programem, který lze prosazovat jedině z pozice Y.

Protože je ale stát struktura obsahově neutrální, nemůže nikomu říkat, že daně mají být spíše

takové, energetický mix spíše onaký a zda chudé děti mají mít k obědu zdarma jenom polévku nebo i zákusek.

Občanské vzdělávání pracuje s představou, že nárok na přístup do veřejného prostoru a prospěch z občanského vzdělávání má mít každý, kdo je ochoten se přihlásit k základním demokratickým pravidlům. Totiž podepsat, že základní lidská práva platí pro všechny lidi bez výjimky, že podobu pravidel života ve státě dohadujeme v politice a že politické strany jsou nástroje, které máme, abychom se o podobě těch pravidel dohadovali.

Stát je neutrální struktura, kterou máme proto, abychom mohli společně spravovat své záležitosti.

Nedílnou součástí vzdělávání o životě ve státě je pak vzdělávání „politické“. Vychází z toho, že každý politický proud, každý, kdo zastupuje dostatečně velký kolektivní zá-

jem, má právo vysvětlovat své politické, tedy programové, záměry veřejnosti a že je to ve veřejném zájmu. Pokud totiž nebudou kolektivní zájmy zastupovány ve světě politiky, budou pro své prosazení hledat jiné cesty. Ty už ovšem nutně budou nedemokratické. A v různých podobách toho slova násilné.

Občanské vzdělávání má zajišťovat pouze stát, resp. jím určená veřejná struktura. Politické vzdělávání mají zajišťovat instituce určené politickými stranami, ale odpovědné veřejnému zájmu a strukturám.

V České republice se od roku 2018 podařilo založit politické instituty coby nástroje politického vzdělávání. Na veřejný institut občanského vzdělávání coby druhou nohu základní nauky o nástrojích zatím čekáme. ☒

ZPOCHYBNĚNÁ DOHODA DEMOKRACIE

Demokracie je víc než vládní systém umožňující zapojení všech občanů do politiky.

Andre Günther
JUSOS Sachsen

Demokracie není přírodním zákonem ani neměnnou daností. Zajišťuje oddělení moci ve státě s cílem znemožnit tyranii menšiny, stojí na vzájemné dohodě stanovující pravidla férové soutěže o dosahování politických cílů. Demokracie může fungovat pouze tehdy, pokud o to většina z nás stojí a umožňuje. Představuje zdravý základ pro vládu, jejíž moc a legitimita se neopírá o peníze, kontrolu nad vojskem či zásobami potravin, ale jen a pouze o podporu většiny vyjádřenou ve volbách splňujících demokratická pravidla. To vše za předpokladu, že lidé v dané zemi dodržují společenskou smlouvu dohodnutou v rámci demokratického systému.

Tato smlouva, která je pro nás sociální demokracie jedinou schůdnou možností, je nyní znovu zpochybňována. Stejně reakční síly, jimž se před časem podařilo svrhnout německou demokracii, se znovu stavějí do čela autoritářského hnutí s cílem uzurpovat moc pro hrstku vyvolených. Jejich alternativou pro Německo má být rasismus, autoritářství a fašismus. Prolamují rétorická tabu a posouvají veřejnou debatu blíže pravicovým extrémům. Zatímco před pár lety bylo zbytečné dotazovat se lidí, zda podporují demokracii, dnes se o tomto tématu diskutuje. Rasistické stereotypy a kroky diskriminující osoby odlišného původu jsou nyní považovány za legitimní příspěvek do debaty. Lidé propagující pluralitní a otevřenou společnost si od zpátečníků vysloužili nálepku Gutmenschen (německý ekvivalent „sluníčkářů“), označující naivky neschopné v lidech vidět nic než dobro, protože je nelze brát vážně.

Zesměšňování stoupců demokracie zesiluje společenský tlak na všechny, kteří by se jí snad chtěli zastávat. Zpochybňovány jsou také demokratické instituce: jejich kroky jsou označovány za chybné či zmanipulované,

nešetří se obviňováním z korupce či postranních zájmů. Nic z toho se samozřejmě neděje pouze v Německu, podobný vývoj je patrný napříč Evropou. Smyslem podobných taktik je podlomit důvěru těch, kteří podporují demokracii a její systémové uspořádání. Prvními cíli jsou lidé, kteří z důvodů ekonomické či sociální deprivace prohloubené kapitalismem nemohou požívat všech výhod demokracie. Čím více lidí ztrácí důvěru v demokracii, tím víc se drolí, protože jde o systém stojící na lidech zastávajících demokratické hodnoty.

Laboratoř takové společenské nálady se vloni stala Saská Kamenice, kde došlo ke smrtelnému poranění nožem, podle všeho v ruce uprchlíka. V reakci na tragickou událost městem pochodoval tisícový dav zastoupený převážně neonacisty, kteří napadali každého s tmavším odstínem kůže a skandovali rasistická hesla proložená požadavky na „Německo pouze pro Němce“. Po několik měsíců následovala řada násilných protestů provázených podpalováním cizokrajných restaurací, lidé neněmeckého původu a socialisté se pravidelně stávali terčem fyzických napadení. Vůdce těchto demonstrací, který je zároveň předsedou místní buňky jedné politické strany, veřejně volal po revoluci a „svržení elit“, což lze jednoznačně označit za útok na (zastupitelskou) demokracii.

Dalším zářným příkladem podobného vývoje je zvolení Donalda Trumpa do čela Spojených států. Ten se netají obdivem k autokratům typu Vladimíra Putina či severokorejského diktátora Kim-Čong Una, kterým se daří po dlouhé období udržet u moci. Několikrát se také nechal slyšet, že by se v prezidentském křesle rád zdržel déle než osm let stanovených ústavou jako maximum. Donedávna bezdůvodně vydíral zemi výjimečným stavem s cílem obejít nevoli Kongresu

Bránit společenský konsensus můžeme prostřednictvím zprůhlednění naší práce v pozici demokraticky zvolených zástupců...

k vybudování hraniční zdi oddělující Mexiko. I Trump nám připomíná, že rasismus a ne-demokratické tendence se šíří světem společně.

Ale ještě není vše ztraceno. My, kteří věříme v demokracii, stále tvoříme většinu. Ve snaze ji (u)hájit bude naším úkolem získat zpět přízeň těch, kteří se nechali zlákat sliby fašizujících demagogů. Na druhé straně se ale musím jasně vymezit vůči těm, kteří si skálopevně stojí za svým antidemokratickým a rasistickým světonázorem. Podaří-li se nám obnovit důvěru v demokratické instituce, zajistit výhody demokracie opravdu pro všechny a dokázat, že pluralitní a otevřená společnost není utopií, pak můžeme v boji za demokracii zvítězit. Bránit společenský konsensus můžeme prostřednictvím zprůhlednění své práce v pozici demokraticky zvolených zástupců, v debatě založené na fair play bychom měli poukázat na to, proč jsou fašistické ideologie chybné a odsouzené k neúspěchu. Klíčovou roli v tomto procesu bude hrát vzdělávání a transparentnost.

Dobrým příkladem takového působení byl koncert Wir sind mehr („Je nás víc“) organizovaný jako odpověď na saskokamenické výtržnosti. Slavná místní kapela přizvala další hudebníky k vystoupení, na němž kromě populárních tónů zazněly výzvy na podporu demokracie a tolerance. Akce přilákala na 60 tisíc lidí a stala se působivým projevem demokratické jednoty. Nejsme všichni slavní muzikanti s možností uspořádat velkolepou sešlost. Dobrou zkušenost ovšem máme s pravidelnými občanskými besedami o nebezpečí fašistické demagogie nebo antifašistickými shromážděními. Stíny loňských událostí nad naším městem visí nadále, ale počty protestujících na straně fašistů rychle klesají, byly odhaleny jejich struktury a mediální pozornost demaskovala celou jejich ideologii. Naše působení a snahy jsou ovšem nadále potřebné. To se týká i demokracie jako celku. I ona nás potřebuje ke svému fungování a obraně. Jsme totiž demokraté – jen díky naší neutuchající snaze o její zachování bude schopna přežít. ☒

JUSOS je sociálně demokratická mládežnická organizace v Německu. Sdružuje asi 1700 lidí do 35 let věku v Sasku; v celém Německu dokonce 80 000.

Saská organizace JUSOS navázala spolupráci se spolkem Idealisté.cz v roce 2018.

ZAPOJENÍ CIZINCŮ DO VEŘEJNÉHO ŽIVOTA

Možnost podílet se na dění v zemi je u nás velmi úzce spojena s pobytoвыми právy.

Anna Dumont
socioložka

V Česku žije stále více cizinců, na konci roku 2018 to bylo již přes 566 000. Z toho více než polovina, přes 290 000 osob, má trvalý pobyt, tedy bydlí v Česku dlouhodobě a možná nastálo. Desetitisíce lidí již získalo občanství a z čísel vypadnou, ale mají buď z první, nebo druhé generace migrační zkušenost. Česká republika má definované cíle integrace cizinců a vydává na ni nemalé prostředky (většinou z evropských fondů). V oblasti integrace u nás působí více než dvacet nevládních organizací, integrací se zabývají i některá města (především Praha a Brno). Co si ale pod pojmem integrace lze vlastně představit?

Integrační priority jsou definovány dokumentem Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu. Každému se asi vybaví požadovaná znalost češtiny. Ta je bezesporu nejdůležitější a je předpokladem pro další stupně integrace. Dalším aspektem je ekonomická soběstačnost, následuje orientace cizince ve společnosti a nakonec jsou to vzájemné vztahy cizinců a majoritní společnosti. Poslední dva cíle integrace jsou spojeny s pasivním a v ideálním případě aktivním zapojením cizince do společnosti. Kromě zvládnutého jazyka a práce si cizinec v ideálním případě najde v české společnosti své „místo“. To může mít mnoho podob: od povídání si se sousedy na chodbě přes sledování českých médií, zapojení se do místního spolku ochrany přírody až po členství v politické straně. Jaký mají cizinci o zapojování zájem a jak se vůbec mohou zapojit?

Zatímco navázání kontaktu s maminkami na hřišti, chození na skleničku po práci či hraní fotbalu o víkend bychom nazvali socializací, aktivní členství ve spolku či organizace vlastních akcí už nazýváme občanskou participací. Zatímco socializací prochází drtivá většina cizinců, občanskou aktivních je jich mnohem méně. Nejméně obvyklým projevem participace je participace politická. Socializace, zapojení

do společnosti a orientace v ní je pro cizince jakýmsi prvním a základním krokem. Často se to děje skrze děti, které si najdou v mateřské/základní škole kamarády a rodiče-cizinci se tak postupně seznamují s českými protějšky. Bezdětní cizinci se často socializují po práci nebo po škole, když chodí s kolegy „na jedno“. Ti aktivnější, kteří se chtějí podílet na veřejném životě, začínají občansky participovat. Může se jednat o různé formy dobrovolnictví, členství a aktivitu ve spolcích (nejznámějšími příklady jsou organizace AMIGA a spolek Youth Included) nebo angažovanost na komunální úrovni. Skrze občanskou participaci se projevuje míra identifikace se společností, ale souvisí také hodně se sociálním kapitálem. Hůře se zapojuje do společnosti lidem, kteří pracují ve třísměnném provozu za minimální mzdu v průmyslové zóně bez infrastruktury, než zaměstnancům managementu nadnárodních korporací v centru Prahy.

Možnost zapojení do společnosti a občanská práva se ale odvíjejí nejen od vůle cizince či jeho sociálního statusu, ale také od jeho statusu pobytového. Bez ohledu na státní příslušnost má cizinec právo se svobodně projevovat, má právo na informace, petiční právo, právo na shromažďování, právo se sdružovat ve spolcích a právo na stávkou. Od jeho pobytového statusu se naopak odvíjejí politická práva, která jsou v Česku striktně spjatá s občanstvím. Cizinci nemohou volit, být členy stran ani se ucházet o politickou funkci. To platí i u obecního referenda, protože zákonem o obcích se za občany obce považují pouze občané České republiky, a cizinci s trvalým pobytem proto vypadávají. Zde nastává zásadní rozdíl pro občany EU, kteří mohou volit alespoň v obcích a evropských volbách, mohou kandidovat a mohou se stát členy politických stran. Stát ale občany EU nijak nemotivuje, nepodává o volbách pro cizince téměř žádné informace, politici se k nim nijak (až na výjimky) nevztahují, a jejich účast ve volbách je proto velmi nízká.

Politická i občanská participace je významným aspektem života každého člověka, bez ohledu na to, zda je občan, nebo cizinec. V Česku se s nízkou účastí na správě věcí veřejných potýkáme i u českých občanů. Nejde jen o nízkou účast ve volbách, ale také o nízkou aktivitu v oblasti občanské angažovanosti, stávkování či odborového sdružování. Často z úst samotných cizinců zaznívá, že ve své původní zemi byli aktivnější, ale zdejší prostředí je nijak nestimuluje a oni ztrácejí chuť „vyčnívat“. V posledních letech se ale situace pomalu zlepšuje a na několika místech v ČR jsou to samy obce, které se aktivně o své občany-cizince zajímají a vznikají zde například poradní orgány složené z cizinců.

Občanská i politická participace jsou jakousi pokročilejší formou integrace, kdy se cizinci nezabývají pouze svým blízkým okolím, ale také širšími souvislostmi a snaží se o zlepšení prostředí, ve kterém žijí. U nás je k tomu bohužel zatím neumíme motivovat, co víc, možná ani často nechceme. Doufejme, že si brzy naše společnost uvědomí, že budování sounáležitosti netkví jen v chození „na jedno“ po práci, ale především v aktivní občanské angažovanosti. ☑

Youth Included

zdroj: M. Barbušćák

LEVICE A LIBERÁLNÍ DEMOKRACIE

Levice nemá jinou volbu než spojit svou budoucnost s liberální demokracií.

Martin Pleva
pedagog

Tento politický systém, ačkoli si s Churchillem můžeme několikrát říct, že je toliko tím nejlepším ze špatných, totiž přece jen poskytuje člověku-jedinci více svobody a umožňuje mu šťastnější život než jakýkoli jiný koncept. Demokracie neznámá jen volby, ale vůbec právo občanů mluvit do řízení státu a věcí veřejných a spolurozhodovat. Přídomek liberální je pak zejména v dnešní době nadmíru důležitý: to jsou lidská práva a svobody, nedotknutelnost lidského soukromí, dělba moci, nezávislá média i justice – a ano, jsou to, v souladu se všemi mezinárodními úmluvami, i práva sociální.

Nemůže tedy uspět snaha některých levicových „antiliberálních etatistů“ sdružených např. kolem časopisu !Argument. Ti se snaží levicový liberalismus „porazit“ tak, že chtějí sociální práva odvozovat od jakéhosi mytického kolektivního těla národního státu, jenž pak propůjčuje práva svým – a výhradně svým – členům. Takoví levičáci, mezi nimiž v posledních letech vyniká i autor kdysi skvělých knih Jan Keller, mají totiž velký problém se odlišit od fašistů, zvláště uvážíme-li, že některé směry fašismu byly a jsou velmi sociální. Podobně i našim přátelům a soudruhům z radikální levice musíme s veškerým pochopením pro jejich zápal bohužel říct, že nemají žádný funkční alternativní model ani recept na něj a že liberální demokracie zdaleka neznámá jen „parlamentokapitalismus“, jak se vyjádřil francouzský radikální filozof A. Badiou. Zkrátka celá společnost nemůže žít jako Klinika, při všem respektu.

Liberální demokracie je dnes smrtelně ohrožena ultrapravicovými populisty a obecně demagogy. Levice by se měla postavit na její obranu se vši vehemencí. Zároveň na tom může i získat body sama pro sebe. Když dnes ultrapravice a ultrakonzervativci lamentují na práva „zvykaných menšin“, musíme občanům ukázat a vysvětlit, že jejich práva ani způsob života nijak neutrpí, pokud odlišným lidem pomůžeme,

a současně můžeme chytře opáčit, že skoro každá skupina je ve společnosti menšinou (např. i důchodci, živnostníci, a dokonce i muži).

Abychom však byli úspěšní, musíme se od běžné středové a liberální pravice s jejím jalovým moralismem odlišit tím, že jedním dechem otevřeme i sociální témata. Tak na štěstí gayů vám záleží? Ok, nám taky, ale stejně tak nám záleží na štěstí zaměstnanců, penzistů, bezdomovců. Vám na nich ne? A proč na nich ne a na těch ano? Nejsou si snad všichni lidé rovni ve své důstojnosti? Atd.

Podobně výpady proti oligarchům a jmenovitě Babišovi znějí z úst české pravice a středu tragikomicky. Babiš zřejmě denně vděčně velebí osud za to, že jeho nejhlásitějším kritikem je Kalousek. Přitom se zde přece naskytá tak krásná nahrávka na levicový smec: Oligarchové, nebo dokonce jenom jeden z nich, vám vadí – ale privatizovat jste všechno chtěli a ještě i teď mnozí chcete? Babiš je pak přece logickým důsledkem. Jestliže se dnes hádají média Soukupova a Valentova na straně jedné s médii Bakalovými na straně druhé, má to opravdu nádech frašky. (Je ovšem třeba zdůraznit, že Bakalova média jsou na úplně jiné úrovni jak z hlediska serióznosti, tak vztahu k liberální demokracii.) A jak chcete – můžeme dál útočit na naše pravicové protivníky – bránit demokracii v oligarchizované zemi, kde si pár boháčů (anebo nadnárodní korporace) přes korupci i lobbying koupí politiky, najme nejlepší advokáty, zaplatí média atd.? Kdepak zůstala politická rovnost občanů? A neudělali jste chybu hned na začátku transformace, když jste jen tak mimochodem prohlásili, že právo podnikat a vlastnit majetek je „jenom“ jedno z lidských práv? Ukázalo se ale, že ono zakládá velice problematickou mocenskou nerovnost. A neudělali jsme osudovou chybu my, celá společnost, že jsme vám to tehdy zbaštili?

Skoro to vypadá, že obrana liberální demokracie je pro levici zlatým dolem, z něhož lze vytěžit netušený růst popularity. Nesmíme se samozřejmě unáhlout. Kritika kapitalismu, resp. jeho negativ, jistě vždy bude a musí zůstat jádrem levicové agendy, ale levice má právě šanci ukázat, jak spolu liberální demokracie a kapitalismus souvisejí a že jejich manželství není zdaleka takovou samozřejmostí, jak si mnozí myslí. A tady je dle mého mínění opravdová „díra na trhu“, tohle u nás ve veřejném prostoru neříká v podstatě nikdo!

Dostali jsme se k nejmudnějšímu bodu celého článku. Kdo má být onou levicí? Jaký nebo který politický subjekt? Obávám se, že renesance ČSSD není z řady důvodů, jež na tomto místě nebudu rozvádět, možná. Snad v dohledném časovém horizontu vznikne i v ČR nějaká nová liberální a levicová strana, jako se to podařilo

i ve výrazně konzervativnějších okolních zemích, tedy na Slovensku a v Polsku. Do té doby se však otvírá veliké pole působnosti spolkům, jakým jsou Idealisté.

Možná se mýlím, ale jsem zkrátka přesvědčen, že lidé přímo prahnou po tom, aby s nimi někdo mluvil. Že chtějí, aby jim někdo nabídl hodnotovou orientaci v tomhle složitém, až chaotickém světě. Po 30 letech intenzivní pravicové indoktrinace – která skončila blamáží a vzestupem antiliberální ultrapravice – je čas na ofenzivu levicových hodnot a idejí. Co tedy dělat? Kampaně, diskuse a besedy, články a interview, knihy, happeningy, demonstrace. Ale je třeba mít chytrou a účinnou komunikační strategii, aby dosah nebyl omezen na úzký okruh v zásadě přesvědčených.

Jakže se zrodila ta naše liberální demokracie? „Kdo, když ne my, kdy, když ne teď?“

NA PAPIŘE PRO VŠECHNY

Stokrát opakovaná otázka „Jak dostat více žen do politiky?“ je stále aktuální.

Šárka Homfray
právnička

V demokratické společnosti (ideální demokracii) by měly být slyšeny hlasy všech. Pochopitelně tyto hlasy nemusejí a ani nemohou být vždy vyslyšeny, ale měly by mít alespoň reálnou možnost zaznít. Ve společnosti, kde celá řada demografických skupin (včetně té u nás aktuálně největší) není odpovídajícím způsobem reprezentována, ale není možné na něco takového spoléhat.

Odkaz sufražetek

Připomínáme si nejen sto let od vzniku Československa, ale i sto let od uzákonění ženského volebního práva, aktivního i pasivního. Bylo by možné se domnívat, že ve chvíli, kdy sufražetky dosáhly uspokojení svého požadavku, nestálo již nejméně v politické rovině nic dosažení rovnoprávnosti. Žena má stejná práva

jako muž a stejnou možnost účastnit se veřejného života. Rovnoprávnosti bylo dosaženo, konec boje. Ačkoli se mi to jako právnička neříká úplně snadno, není pochyb, že právo dané zákonem a jeho reálné uplatňování není totéž. To, že je něco právem zakázáno, neznamená, že se to v životě nevyskytuje. Obdobně to, že legislativou jsou všem svěřena nějaká práva, ještě neznamená, že je všichni využívají, ale ani to, že všichni mají reálně stejnou možnost je využívat.

A tak se i sto let po zavedení volebního práva žen musíme ptát, proč jsou v politice (ale i v jiných oblastech veřejného života) ženy tak málo zastoupeny, proč to není dobře a co by se s tím dalo dělat.

Kongresmanka Cortez

zdroj: Newsweek

Klučičí hra

V letošním roce nás čekají volby do Evropského parlamentu, v příštím roce volby do krajských zastupitelstev. V současném Evropském parlamentu je pouze 37 % europoslankyň, za Českou republiku je tento podíl ještě nižší – pouze 24 %. Ze všech krajských zastupitelů zvolených v roce 2016 tvoří ženy pouhých 20,3 %. Ačkoli oba tyto údaje vykazují na časové ose určitou progresi, postup je příliš pomalý. Alespoň na přiblížení se něčemu, co by se dalo nazvat odpovídajícím a přiměřeným zastoupením, bychom si tímto tempem mohli počkat ještě několik desetiletí.

Jenže nedostatečná reprezentace žen není bez důsledků a ty nejsou nijak pozitivní. Ačkoli osobní, žitá zkušenost není jediná, z čeho politici při vytváření a prosazování politik vycházejí (nebo spíše by ideálně neměla být), není možné opomíjet její význam. V situaci, kdy je téměř veškerá politická moc koncentrována skoro výhradně v ruce jedné demografické skupiny, se není možné domnívat, že takováto homogenní skupina bude věnovat dostatečnou pozornost i tématům, která se jí úplně nedotýkají. A to ani ve spojení s odpovídající stranickou a úřední expertizou. Koneckonců na příkladu chronického nedostatku míst v mateřských školách si můžeme tento jev poměrně plasticky ilustrovat. Z rozhovorů s některými političkami pak lze získat dojem, že jejich vstup do aktivní politiky byl vyvolán právě urgentním pocitem, že jejich problémy nikdo neřeší. Navíc, jak uvádí sociolog Daniel Prokop, nejsilněji zastoupená skupina v parlamentu jsou muži nad 45 let, což je skupina, která se k některým moderním trendům

staví konzervativněji než skupiny jiné. Napříč politickým spektrem tak máme reprezentaci konzervativnější, než co odpovídá postojům ve společnosti.

Kromě tohoto dopadu na politiku ve významu „policy“ (konkrétní politické návrhy) má nedostatečné zastoupení žen dopad i na politiku ve významu „politics“. To, že je politika, zejména ta vrcholová, pořád do velice výrazné míry pánský klub, navíc plný pánů, kteří se často dlouho a dobře znají, má zkrátka dopady na to, jakým způsobem, prostředky a metodami se politika dělá. Nedělejme si iluze o tom, že pokud se do politiky dostane větší množství žen, vlétnou tam jako hejno holubic a rázem ji zkulturní až na andělskou úroveň. Očekávat bez dalšího, že ženský prvek v politice přinese zejména a automaticky její „zněžnění“, je nejen naivní, ale i do jisté míry škodlivé. Přisuzovat obdobné charakteristiky ženám jako skupině a u všech jejich existenci očekávat a vyžadovat znamená potvrzení celé řady stereotypů, které navíc často bývají dány spíše socializací než nějakou ženskou biologickou daností. Přesto lze ale u více rozmanitého politického společenstva očekávat určité posuny. Budete se jinak chovat tam, kde nečekáte, že jsou všichni ostatní hoši s ostrými lokty. To, co si dovolíte, když je ve skupině jedna žena, si možná už nedovolíte, pokud jich tam bude sedm. Různé demografické skupiny koneckonců vykazují náchylnost k jiným druhům rizikového chování, a proto i u negativních rysů spojovaných s politikou by bylo možné předpokládat, že politici v diverzifikovaném prostředí budou tak nějak méně spoléhat na to, že „to přece dělají všichni“. Podle některých výzkumů

je ve státech s vyšším zastoupením žen v politice např. nižší míra korupce.

Překážková dráha

Ačkoli se to tak vždycky nemusí jevit nebo můžeme mít pocit, že ženský hlas nezaznívá dost silně, v poslední době lze ve společnosti vyzorovat měnící se přístup ke genderovým tématům a konkrétně k reprezentaci žen ve veřejné sféře. Není to příliš radikální a jistě ne ani univerzálně přijímaný posun, ovšem že zástupy mužů v oblecích v souvislosti s jakýmkoli tématem jsou více a více absurdním obrazem hegemonie moci, zpochybnit nelze. Do popředí se tedy dostává i otázka, proč vlastně ženy svého pasivního volebního práva nevyužívají více a častěji a více se neangažují. Možnost přeci mají, v cestě jim nic nestojí, tak se jim buď do politiky vůbec nechce, nebo nejspíše nemají schopnosti k tomu, aby v politické soutěži s muži více uspěly. Představa, že se v politice uplatní jen ti nejschopnější, je naprosto iluzorní. Upřímně řečeno je s podivem, že takové tvrzení může při pohledu na kterýkoli segment politické reprezentace kdokoli vyslovit nahlas. Ženám se do cesty za vyšší politickou reprezentací staví celá řada překážek, kterým muži čelit zpravidla nemusejí vůbec, nebo jen v nižší míře. Tyto překážky je buď od politické dráhy zcela odradí, nebo ji zpomalí, zkomplikují, případně zastaví.

Ženy jsou podle dostupných informací stále výrazně více než muži zatíženy péčí o domácnost, děti (a to nejen ty nejmenší) a jiné závislé osoby, včetně starších rodičů (i rodičů partnera). Tyto povinnosti přicházejí ve věku, kdy už ženy zpravidla mají odborné, profesní a životní zkušenosti, které by v politice mohly zúročit, a odčerpávají jim skutečně velké množství času, který by mohly věnovat politické práci, neformálnímu síťování, prohlubování expertízy apod. Tato menší přítomnost žen při formálních i neformálních politických akcích snižuje potenciál dostat se na nějaká reálně volitelná místa kandidátních listin. Samotný proces sestavování kandidátek není jednoduchý a vždy zcela transparentní a rozhodně neodráží jen schopnosti a dosavadní výsledky kandidátů.

Kromě těchto reálných faktických překážek přistupují i jiné bariéry, které by se daly popsat např. jako „strach z neznáma“. V politice není příliš mnoho žen, ty výrazné z nich bývají vnímány velmi kriticky, v případě nějakého pochybení jsou pak jejich nedostatky připsány

rovnou celému ženskému pokolení. Není jednoduché v takovémto obrazu hledat nějakou inspiraci a motivaci pro vstup do politiky. Letmou prohlídkou profilů mládežnických politických spolků na sociálních sítích zjistíte, že už v této fázi je mladých žen přítomno méně než mužů (i když by se tento poměr mohl zdát poněkud méně dramatický než např. u krajských zastupitelstev). Obecně zde hraje roli celá řada dalších komplikací plynoucích z nějakých společenských představ a očekávání, jak by se žena měla chovat, co by měla dělat apod. I když si nakrásně můžeme říkat, že tyto překážky jsou „v naší hlavě“, není úplně jednoduché se od nich oprostit.

Ženské hlasy ve smíšeném sboru

Jaký je recept na více žen v politice? Asi těžko najdeme nějaké jednoduché univerzální řešení. Ale prvním krokem k většímu zapojení žen do politiky by mohlo být prostě jich tam více zvat. Pokud si přestaneme hrát na iluzi rovné soutěže pro každého, kdo má chuť a schopnosti, a uvědomíme si, že ženám (ale i řadě jiných skupin obyvatel) v uchopení reálné politické moci brání celá řada bariér a že z jejich nedostatečného zastoupení neprofituje celá společnost, můžeme s tím začít něco dělat.

V některých státech je situace o mnoho dále. Zahraniční praxe a instrumenty samozřejmě nejsou přenositelné vždy bez dalšího, ale není důvod se s nimi alespoň neseznámit. Proč mají vysoký podíl členek parlamentu zrovna ve Rwandě, Švédsku nebo Kanadě? Čím může být inspirativní takový Island?

V dohledné době nelze u nás očekávat zavedení plošných podpůrných opatření typu kvót nebo něčeho obdobného. Nejreálnější tak zůstává individuální akce. Zamysleme se ale, proč na naše akce a do našich spolků chodí málo žen. Jak moc se angažují ty, které tam jsou, a pokud málo, proč tomu tak je? Snažme se oslovovat ženy ve svém okolí k většímu zapojení, podporujme je při sestavování kandidátek. Při organizaci debat a panelů se vyhněme čistě mužskému nebo převážně mužskému složení. A zejména nepředpokládejme, že ženy nejsou v politice proto, že se jim nechce nebo na to nemají. Takových žen totiž nebude procentuálně více než mužů, kteří nejsou v politice ze stejných důvodů. ☒

NEJVYŠŠÍ ČAS PŘIPRAVOVAT SE NA KOMUNÁLNÍ VOLBY

Pavel Šanda
zastupitel

A jaké konkrétní kroky je potřeba podniknout?

Komunální politika je přesně tím místem, kde si politické strany, hnutí i jednotliví politici tvoří svou voličskou, ale také aktivistickou základnu, má-li být vskutku široká. Někteří progresivisté nad komunální politikou tak trochu ohrnují nos v představě, že se omezuje na opravy chodníků či výstavbu kanalizace. Ve skutečnosti ale právě v komunální politice mají progresivisté největší možnost zahájit cestu k úspěchu. Voliči totiž chápou místní problémy mnohem lépe než celostátní politiku, a jsou tudíž otevřenější progresivním řešením.

Pro každého, kdo si to uvědomuje a chce vstoupit do komunální politiky, je právě nyní nejvyšší čas – do příštích komunálních voleb zbývá už jen tři a půl roku. Voliči v komunálních volbách chtějí totiž volit primárně ty kandidáty, které znají, kteří s nimi komunikují a kteří nabízejí program založený na jejich skutečných potřebách. A naopak obvykle nevolí ty, kteří se náhle zjeví krátce před volbami, upečou program na základě dojmů, co by se tak mohlo voličům líbit, aby je volili, a s nimiž nemají osobní zkušenost.

Progresivní komunální politik by měl být schopen kolem sebe shromáždit dobrou partu

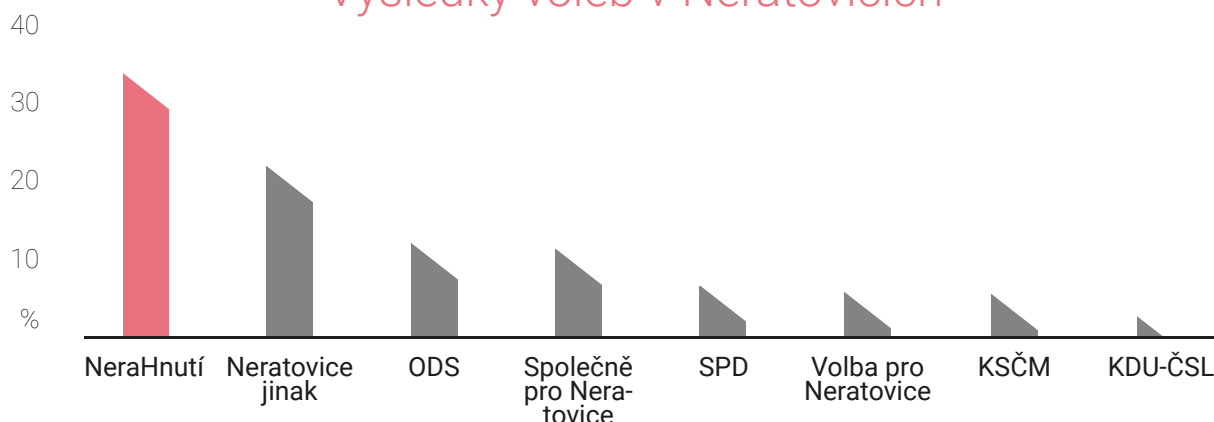
lidí a vyvíjet s nimi aktivity v obci nebo ve své části obce. Nejde jen o politické, ale také o společenské aktivity – vytáhnout lidi od televizí a budovat místní komunitu je přece součástí progresivního vidění světa.

Dobry komunální politik potrebuje také médium, skrze které komunikuje s občany, vzbuzuje zájem o dění v obci a o aktuální témata komunální politiky. A měl by být schopen pomoci seorganizaci lidí tam, kde se staví za své oprávněné zájmy proti záměrům radnice.

V našem případě kombinace těchto aktivit vyústila ve vítězství naší kandidátky pod názvem NeraHnutí v komunálních volbách se ziskem 34,27 % hlasů ve městě, kde komunální politice vždy jasně dominovala pravice.

Vše začalo zřízením místního webu a založením spolku zaměřeného na pořádání společenských akcí převážně pro děti, hospodských kvízů či veřejných besed. Více než rok se dařilo vydávat i tištěné noviny, které byly distribuovány zdarma všem do schránek a které pokrývaly všemožná témata místního života, rozhovory s místními osobnostmi, polemiky s politikou tehdejšího vedení města i dopisy čtenářů.

Výsledky voleb v Neratovicích

Kampaň v ulicích zdroj: FB NeraHnutí

Díky tomu se mi začínali jakožto v té době už opozičnímu zastupiteli zvolenému za ČSSD ozývat občané se svými problémy s vedením města. A tak jsme měli možnost pomoci organizovat odpor proti výstavbě obchodního centra v blízkosti sídliště či výstavbě přístaviště, která by nenávratně zničila krásnou lokalitu na břehu Labe. Vystupovali jsme soustavně proti ničení veřejné zeleně, ale také proti masivní privatizaci městských bytů nebo prodeji objektu místní nemocnice.

Návrh nového územního plánu, který přišel krátce před volbami, pak zmobilizoval místní lidi tam, kde byla místo veřejných parků navržena parkoviště, a především zahrádkáře, jejichž kolonie měla padnout ve prospěch výstavby rodinných domů.

Z těchto bojů vzešlo NeraHnutí. V první fázi jsme sestavili progresivní program s velkým důrazem na ekologické a sociální otázky. Pro něj jsme pak shromáždili zhruba 150 podporovatelů, kteří pomáhali s kampaní či jejím financováním. Na svou kandidátku jsme získali dva zástupce ČSSD a jednoho zástupce Pirátů.

Sebrali jsme podpisy potřebné pro kandidaturu jakožto sdružení nezávislých kandidátů a zahájili kampaň, která byla financována výhradně z příspěvků v maximální výši 1 000 Kč na dárce.

Ve volbách pak NeraHnutí zcela ovládlo všechny sídlištní okrsky, jeden dokonce se ziskem 54,53 %. Jen křehká koalice téměř všech ostatních stran zatím brání NeraHnutí naplnění progresivního programu z radnice.

Každopádně naše zkušenost ukazuje, že progresivní program dokáže přitáhnout nejen očekávané voliče sociální demokracie, Pirátů či zelených, ale také část voličů ODS či SPD. Vše je o soustavné, zásadové a odvážné politické práci. Měnit svět znamená také měnit svou obec.

(NE)VOLEJTE PREZIDENTOVI

Lukáš Karnet
speciální pedagog

Demokracie nabízí možnosti, jak měnit svět kolem nás. Využijme je!

Před několika lety jsem sledoval velkou televizní show – ruský prezident odpovídal na telefonické otázky občanů – „obyčejných“ Rusů. Ne, nebudu spekulovat, jestli se prezidentovi mohl dovolat opravdu každý Rus a položit jakoukoliv otázku... Nejde mi teď o Rusko, tím méně o ruského prezidenta... Vryla se mi do hlavy jedna epizoda.

Dovolala se mladá žena na invalidním vozíku. Prezidenta poprosila, zda by se nezasadil o to, aby jí v paneláku, kde bydlí, instalovali schodišťovou plošinu. Jistě, prezident se projevil jako laskavý otec svého lidu a odpověděl něco ve smyslu: „Samozřejmě, není problém!“

Neznám pochopitelně kontext případu, možná žena bojovala dlouhé roky se sousedy v domě, místní samosprávou, sociálním úřadem a hlava státu se jí jevila jako poslední instance, poslední pokus: „zavolat prezidentovi“.

Jako archetyp případ dobře vystihuje pokřivené vnímání role občana a vztahu já-občan a oni-samospráva a státní správa. Zcela proti logice subsidiarity, kde problémy mají být řešeny na úrovni co možná nejbližší, se občan obrací se žádostí o pomoc na nejvyšší vrchnost. Tato žádost navíc vyznívá jako ponížena prosba s vědomím, že Nejvyšší může, ale také nemusí vyhovět, rozhodnutí závisí na jeho libovůli. Občan se zde nechová jako hrdý nositel svých práv, ale jako poddaný.

Kolikrát se s obdobným postojem setkáváme i u nás v nespočtu variací všedních událostí? Majitelé silných motocyklů křičí při schůzi zastupitelstva na starostu, jak to, že v obci není hlídané parkoviště pro jejich motorky. Cyklisté zase chtějí některé chodníky přeměnit na cyklostezky.

Jistě, co člověk, to originální konglomerát potřeb, tužeb, nesplněných přání. Ano, všechny

jsou to do určité míry (parkoviště a cyklopruhy) nebo zcela (schodišťová plošina) požadavky oprávněné. I adresné zacílení požadavků má logiku – jednotlivec přece nemůže oplocovat veřejné parkoviště či zabírat chodníky a malovat na ně cyklopruhy. Dokonce ani dáma na invalidním vozíku nemůže svévolně objednat firmu a zabrat společné schodiště domu svou plošinou. Jedná se o společná a veřejná prostranství, která zároveň mají svého vlastníka a správce. Zde je role samosprávy nezastupitelná a jedinečná – právě pro správu věcí veřejných byly tyto orgány zřízeny. V čem je tedy problém? V tom, že všechny tři zmíněné požadavky jsou požadavky sociálních menšin.

Být příslušníkem menšiny není sice téměř nikdy kategorií absolutní (ve všedním životě je hodně situací, kdy je naše příslušnost k té či oné menšině naprosto bezvýznamná), na druhou stranu se jedná objektivně o společenské znevýhodnění.

Velmi podstatné je také to, zda je člověk příslušníkem sociální menšiny dobrovolně, či nedobrovolně. Tedy z vlastního rozhodnutí přijme tu či onu víru, vědomým rozhodnutím se stane cyklistou, motorkářem, nudistou, vegetariánem, či zda je mu příslušnost k menšině přisouzena osudem – zdravotně znevýhodnění, příslušníci národnostních, etnických a sexuálních a dalších menšin. A ano, pravdu mají také ti, kdo tvrdí, že i sociální status je do určité míry dědičný.

Ať už je člověk příslušníkem menšiny dobrovolně, či nikoliv, jeho život je komplikovanější jednoduše proto, že svět není nastaven přímo pro něho – resp. příslušník menšiny do něho ne zcela zapadne –, vždy bude obrazně řečeno trochu „vyčuhovat“. Svět (veřejný prostor, pravidla a normy) stanovuje většina a pro většinu. Jistě zní krásně proklamace, že „demokracie je vláda většiny za současného respektování práv

menšiny". Jak to ale vypadá v praxi?

Často špatně. Práva menšin jsou stále, chtělo by se říct až systematicky, opomíjena. Nechci paušálně tvrdit, že jde o zlý úmysl.

Alespoň v případě lidí se zdravotním znevýhodněním jde velmi často o nevědomost a neúmyslné přehlížení potřeb. Nebudu se teď podrobně rozepisovat o každodenním úskalí vozíčkářů s bariérovostí veřejného prostoru (o tom neveřejném ani nemluvě). Jen na tomto případě připomenu jistou relativnost terminologie: bariérový prostor je sice problém menšiny (zdravotně znevýhodněných), ale pro příslušníky této menšiny jde o problém ne menšinový, ale naprosto FATÁLNÍ (k čemu je bezbariérový vlak,

Jaké je řešení tohoto nepříliš utěšeného stavu? To je také celkem jednoduché. Pojďme se my, příslušníci sociálních menšin, osobně angažovat ve veřejném životě. Ne proto, abychom vládli většině – pojmy většina a menšina jsou relativní v čase i sociální situaci –, ale prostě proto, aby naše zájmy, potřeby, požadavky a práva nebyly přehlíženy.

Kdyby vedoucím daného odboru byl vozíčkář, jistě bych mu nemusel vysvětlovat, „jak moc bezbariérová budova má být“, a naše debata by byla mnohem konstruktivnější. Ba co víc, možná by potom nebylo nutné, aby existovala Národní rada osob se zdravotním postižením. Protože práva osob se zdravotním postižením by byla hájena automaticky osobami se zdravotním

Jednou se mě vedoucí významného odboru brněnského magistrátu zeptal: „Jak moc by ta budova měla být bezbariérová?“

když na nástupiště vedou jen schody?).

Kde hledat příčiny? Je to jednodušší, než se zdá: nádraží projektuje a staví (stavěla) zdravotně neznevýhodněná většina – lidé, kteří nemají s pohybem sebemenší problém. Nelze se divit a mít těmto lidem za zlé, že se prostě na věc (projekt nádraží) nedokážou podívat očima nikoho jiného, že si neprojedou (alespoň virtuálně) nové (či rekonstruované) nádraží na vozíku. Pokud si toto uvědomím, pak jsem schopen pochopit několik let staré extempore, kdy se mě vedoucí významného odboru brněnského magistrátu zeptal: „Jak moc by ta budova měla být bezbariérová?“ Jistě, pan vedoucí se narodil v době, kdy „žádní vozíčkáři neexistovali“, a on sám „se s ničím takovým ještě nesetkal“. Není moc optimistické přemýšlet o tom, že hodně důležitých postů státní správy a samosprávy v zemi je dosud obsazeno vrstevníky (nejen věkem, ale i mentalitou) tohoto pána.

postížením na vedoucích místech státní správy a samosprávy.

Netřeba snad dodávat, že obdobně lze efektivně hájit práva ostatních sociálních menšin.

Klíč k lepší společnosti tedy vidím obecně ve větší občanské angažovanosti VŠECH občanů (a nemusí jít nutně o členství v politických stranách – zde minulý a bohužel i současný režim vykonal své co do (ne)přitažlivosti). Pro příslušníky sociálních menšin je tento apel dvojnásob silný.

Aby potom taková fatální věc jako instalace schodišťové plošiny nebyla odvislá od toho, zda se potřebný dovolá, či nedovolá prezidentovi do televizní show. ☑

SOCIÁLNÍ SPRÁVEDLNOST JAKO PROGRAM PRO EU

Přestaňte hovořit o filantropii a začněte hovořit o daních.

Jan Bittner
ekonom

Nepřetržitá série globálních konfliktů a krizí zavedla projekt evropské integrace na rozcestí. Jakožto Evropané musíme jasně formulovat nový směr, protože bez změny současného kurzu bude integrace pokračovat v dosavadní podobě: místo lidí a hodnot bude sbližovat trhy. Přitom Evropa má na čem stavět.

Zastánci evropského „business as usual“ si neuvědomují, že jejich projekt už dávno překonal svůj vrchol. Integrace jednotného trhu nesla největší plody v počátcích evropské spolupráce, pro českou ekonomiku pak hned po vstupu do Unie. Snadné zisky z rozšíření trhu i ze sjednocování regulací a standardů už utrhli ekonomičtí lídři od automobilového průmyslu po bankovníctví. Další sbližování, např. v podobě jednotného digitálního trhu, je již o poznání pomalejší, náročnější a co do zisků méně výživné.

Setrvačně kupředu pravá

Při tom všem snažení o liberalizaci obchodu se bohužel zapomělo i na stinné stránky ekonomické otevřenosti. Ekonomové sice mluví o tom, že díky obchodu je pomyslný „koláč“ větší, a každému tak teoreticky může připadnout větší kus – jenže jen teoreticky. V praxi dochází k nerovné distribuci a na povídkový střed stejně nakonec dosáhnou ti, kteří už teď mají celou pusku od cukru.

Menšina vítězů se pak musí o to víc snažit vtlouct většině poražených globalizace do hlav, že volný obchod je vlastně svoboda každého z nás. Že i nezaměstnaný z důvodu přesunu výroby do levnější destinace si má cenit teoretické možnosti pohodlně cestovat třeba k moři, přestože jeho momentální volnočasovou zábavou je spíše korespondence s exekutory.

Tahle cesta setrvačně vpřed, která má v českých zemích plných politických pragmatiků zastání většiny politického spektra, však nevede k větší rezistenci našeho kontinentu vůči budoucím

krizím – ekonomickým, klimatickým, politickým ani migračním. Snadno se ocitneme zase v šachu, ze kterého bude ale jen těžší se vymanit.

Svoboda v zajištění ekonomiky

Obhájců čistě tržní podoby EU rádi hovoří o tom, že další integrace je špatná. Základní hodnotou je podle nich volný trh, svoboda znamená moct jet surfovat na Kapverdy nebo lyžovat do Alp. Průměrný Čech si na to přece může svobodně půjčit a libovat si, jak se má díky Unii líp.

Veřejné mínění o Evropské unii se tím nijak nezlepší. Vznosný výraz „čtyři svobody“, označující neomezené možnosti pro obchod, investice, přenos služeb a migraci, je zlaté tele, pro většinu občanů nepochopitelné. Tyhle svobody totiž pociťují spíše prostřednictvím jejich stinných stránek v podobě agenturních pracovníků z východu nebo dvojí kvality potravin.

Mezitím se u nás jako folklor uchytil spíš zákaz pomazánkového másla a tuzemského rumu. Namísto snah o zajištění prospěšnosti obchodu pro všechny a s tím spojené realizace svobod pak v Česku sledujeme leda bezmocnost politické reprezentace reagovat na takové důsledky sjednocování pravidel vnitřního trhu. Česká republika jakožto jedna z nejeuroskeptičtějších zemí se silným odporem ke společné měně a nízkou účastí v eurovolbách potřebuje víc než jen jednotné formuláře na obchodování s kosmetikou.

Zástěrka sociální nespravedlnosti

Evropa si zaslouží objevit novou hodnotu, na které může stavět svůj budoucí vývoj. Musí se přestat schovávat za solidaritu a začít se starat o sociální spravedlnost. Odvážnou rétoriku by mohla převzít třeba od nizozemského historika Rutgera Bregmana, který na setkání ekonomických elit v Davosu všem přítomným vyčetl krátkozrakost, se kterou se snaží mluvit o světových problémech: „Přestaňte hovořit

o filantropii a začněte hovořit o daních.“ Zanícené debaty o charitě a dobrosrdečnosti v době extrémního vyhýbání se daním v evropském prostoru zkrátka nepovedou k řešení chudoby a nerovností.

Řešením ekonomické nerovnosti nemůže být důraz na morálku, ale na ekonomické zákonitosti. Dokud se bohatí nebudou spravedlivě podílet na fungování naší evropské společnosti, píárové „corporate social responsibility“ strategie spravedlivou Evropu nevybudují.

Daně, hrr na ně!

Češi chtějí podle mnohých výzkumů zatočit s daňovými úniky. V daňových rájích sídlí 12 805 českých firem s objemem kapitálu 326,6 miliardy korun. Není divu, že 58 % Čechů má za to, že v nadnárodních firmách dochází k velkým nekalostem, že špatně nastavená pravidla nahrávají korporacím, a že 84 % jich je přesvědčených, že obyčejní lidé tahají za kratší konec.

Morální apel na zodpovědnost a dobrosrdečnost šéfů všemožných amazonů a googlů

nás daleko nedovede. Řešení spočívá v odbočení z pohodlné cesty pouhé tržní integrace Evropy: leží na cestě k sociální integraci, která předpokládá pouze shodu v tom, že o evropský výtěžek – sociální stát – je třeba pečovat a společně podporovat jeho schopnost nadále zajišťovat férové přerozdělení evropského bohatství.

Pokud k tomu má kdy dojít, bude nutné obětovat část zlatého grálu „národní suverenity“, která je tvář v tvář globální povaze kapitálu dávno jen rétorickou figurou bez reálného významu. Největší výzvy budoucnosti leží mimo naše hranice a jejich řešení je podmíněno spoluprací. Naše suverenita existuje jen jako součást suverénní Evropy.

Dnes stojíme na rozcestí: pokud najdeme odvahu a politickou vůli opustit zažitou stezku, otevře se před námi prostor pro návrat ke skutečným evropským kořenům, tentokrát v moderním hávu. Jedině sociálně spravedlivá Evropská unie se může stát kolébkou moderní demokracie i rodištěm moderního sociálního státu. ☑

JSOU ČEŠI LÍNÍ?

Aneb co nám říkají čísla a jak je interpretují lidé pro svůj vlastní prospěch.

Těžko říct. Nad úvahami o produktivitě práce se vznášejí mnoho otazníků, přestože o tom, jak jsme, či nejsme výkonní, čteme každý den v novinách. Nejčastěji jsou citovány názory ekonomů velkých bank. Pokud ovšem čekáte argumentaci založenou na datech – jak by takoví makroekonomové podepírat svá tvrzení jistě měli –, dočkáte se pouze velmi povrchních analýz.

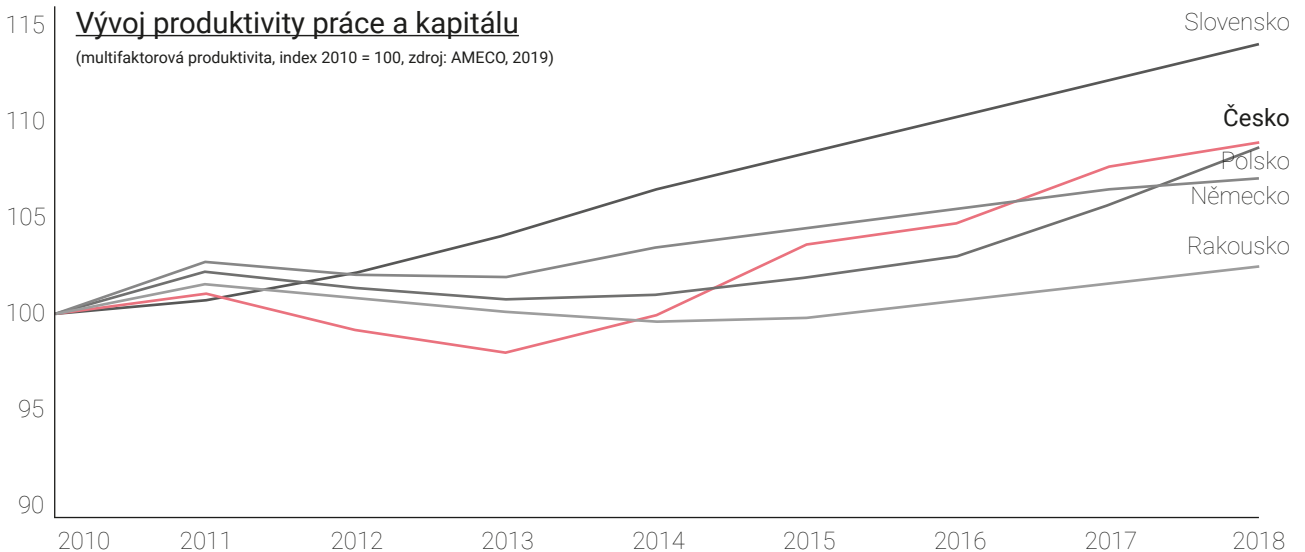
A z těchto analýz se rychle vytváří všeobecné povědomí, že Češi si svou mzdu nezaslouží, když se podíváme na jejich pracovní výkon. Je to však mylné dovození, které nás může stát budoucnost. Proč?

Pracovní výkon se zaměřuje s makroekonomickým ukazatelem. Většinou se jedná o hrubý domácí produkt (HDP) na hlavu, což znamená celkovou produkci české ekonomiky dělenou počtem obyvatel. Dále se pak operuje s hrubou přidanou hodnotou na zaměstnance. Tento ukazatel sečte všechny provozní zisky firem a odečte od nich kapitálové náklady; to celé potom vydělí počtem zaměstnanců.

Do produkce i přidané hodnoty se ovšem vždy z definice promítají i mzdy (tzv. náhrady zaměstnanců). Je to totiž náklad firem a jeden z faktorů produkce. To znamená, že pokud jsou mzdy nižší, snižuje se i úroveň HDP. Stejně

Radim Hejduk
ekonom

tak je to i u přidané hodnoty. Pokud jsou mzdy vyšší, logicky jsou vyšší i oba ukazatele. Jde tedy automaticky říct, že lidé v zemích s vyšším HDP jsou pracovitější, jak se nám mnoho lidí ve veřejném prostoru snaží sdělit?

Samozřejmě, že ne. Zvláště ve vyspělých hospodářstvích, do nichž patří i Česká republika, má důležité slovo sektor služeb, kde se produkce dá hůře srovnávat čísla mezi jednotlivými státy. Vezměte si: je produktivnější prodavačka v supermarketu v Německu, nebo v Česku? Pokud jste byli nakupovat v obou zemích, vidíte, že objem ani výkon práce rozlišit jen tak nejde. Přesto by nám makroekonomická čísla tvrdila, že česká prodavačka toho vyprodukuje méně. Sama čísla za to nemohou, mají jasný účel, ale interpretace většinou nebývají správné.

Jak se tedy dá změřit skutečný výkon?

V řeči velkých čísel to podle mého názoru moc nejde, nejen kvůli nelehké souměřitelnosti v sektoru služeb, ale i kvůli tomu, že do domácí produkce a přidané hodnoty nevstupuje jen práce, ale i kapitál.

Vztah práce a kapitálu je v pracovním procesu těsný, byť trend automatizace, robotizace a digitalizace nás za chvíli může přesvědčit o opaku. Stále však v ekonomice převažuje to, že ke smontování potřebujete jak lidské ruce (práce), tak např. elektrický šroubovák (kapitál) – proto z mého pohledu nemá smysl dívat se na produktivitu práce izolovaně. Ani sebešikovnější montážní dělník by nedokázal vyrobit nezmetkové zboží bez kvalitního šroubováku, že...

Co z toho vyplývá? Produktivita práce a kapitálu dohromady se v Česku vyvíjí ve středoevropském regionu (Česko, Slovensko, Rakousko, Německo a Polsko) celkem dynamicky. Větší část z takto vyjádřené produktivity patří práci, menší kapitálu. Dá se tedy říci, že česká ekonomika byla o trochu více závislá na lidských rukou než na šroubovácích. Důležitost lidské práce v ekonomice dokládá i další ukazatel – substituce kapitálu za práci. Ten ve zkratce vyjadřuje, jestli se vyplácí nahrazovat práci za stroje. Ve středoevropském regionu je to nejméně výhodné v Polsku a právě u nás.

Co to může znamenat? Jak jsem psal na začátku, kvůli různým metodologickým problémům není záhodno dělat silné závěry z velkých čísel. Nicméně můj názor je, že české podniky investují méně do inovativních technologií a výrobních metod než ty sousední. Kvůli tomu se v produktivitě nepřibližujeme (nebo se přibližujeme velmi pomalu) vyspělejšími zemím tak, jak bychom asi toužili. Tuto domněnku bohužel podtrhuje i nízká úroveň výzkumu a vývoje v ČR, která je v inovačních indexech přinejlepším v šedošedém průměru.

Jsou tedy Češi líní? Neřekl bych. Každý máme samozřejmě různé individuální zkušenosti s kolegy z práce, ale při pohledu z dálky je naopak česká práce poměrně výkonná. Zakopaný pes leží pravděpodobně jinde a dostaneme se k němu, když se začneme dívat více do hloubky problému. Jedno je však jisté: zjednodušující vyjádření v médiích tomu moc nepomáhají. ☒

CO PŘINÁŠÍ SMĚRNICE O COPYRIGHTU?

Jak se daří evropské legislativě reagovat na technologický vývoj ve společnosti?

Ondřej Pelech
programátor

Posledních pár měsíců bylo velmi plodných na digitální témata v Evropské unii. A i když – nebo možná právě protože – to nebyla témata pozitivní, bylo by dobré, abychom o nich věděli. Nejdůležitější téma se týká dlouho připravované reformy autorského práva, celým jménem Směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu 2016/0280 (COD).

Softwarové patenty v roce 2006

Než vysvětlím problematické aspekty navrhované směrnice, chtěl bych se ohlédnout do roku 2005. Šestého července tohoto roku totiž Evropský parlament zamítl drtivou většinou návrhů na zavedení softwarových patentů.

I když jsem se o politiku v té době vůbec nezajímal, pečlivě jsem tento proces sledoval, protože už tehdy mi bylo jasné, jak špatné rozhodnutí by bylo patenty přijmout. Zlo patentů spočívá v tom, že mohou drasticky omezovat svobodu lidí používat ne konkrétní aplikace, ale rovnou celé kategorie aplikací (např. cokoliv, co umí přehrávat MP3) a firmám akorát způsobí vyšší výdaje na právníky. Zkrátka evropští politikové měli v té době dost prozíravosti učinit dobré rozhodnutí a já si tehdy řekl, že se ta Evropská unie chová docela rozumně a že by to nemusela být až tak špatná věc, jak se někdy říká.

Naděje spojená se změnou copyrightu

Vraťme se do roku 2019. V EU vrcholí příprava na zavedení nové směrnice o autorském právu. Digitalizace pokročila mílovými kroky, ale autorské právo není v digitálním světě vůbec doma a je potřeba ho přizpůsobit novým podmínkám. Mnoho lidí vkládalo do tohoto updatu copyrightu velké naděje, očekávání byla rozmanitá: od revolucionářských změn až po mírný pokrok v postavení spotřebitelů. Osobně bych ocenil pouhé vymýcení všelijakých nešvarů. Jeden příklad za všechny: geoblocking, což je praktika, kdy je dílo (video, písnička,...), ač šířené přes globální síť Internet, dostupné jen ve vybraných zemích EU. Lidem z ostatních zemí se jen ukáže

smutný smajlík s tím, že video, nebo co to zrovna má být, je v jejich lokaci nedostupné, a v přístupu k obsahu z nich dělá de facto občany EU druhé kategorie. Taková věc do Evropy bez hranic nepatří.

Bohužel, připravená směrnice tyto naděje nenaplnila. Nejenže nešvary jako geoblocking nepotírá, ale přichází s novými problematickými opatřeními. Konkrétně jsou to dvě opatření v článcích 11 a 13.

Daň z odkazu (článek 11)

Opatření v článku 11 se přezdívá daň z odkazu (Link tax). Z odkazování na zpravodajské články dělá privilegium, za které se musí platit. Pokud nějaký web u odkazu na článek bude mít titulky nebo shrnutí (co se na druhé straně odkazu nachází) delší než pár slov, bude muset danému vydavatelskému domu platit. Největším cílem opatření je samozřejmě Google se svým vyhledávačem, ale nejen on. Týká se všech ostatních vyhledávačů a agregátorů, velkých i malých, webů neziskovek i soukromých osob. Odkazování na jiné stránky je základním principem fungování webu a toto opatření ho tak trochu rozbíjí. Příznivci sice říkají, že novináři si tyto poplatky zaslouží, a dokonce že jejich větší příjmy znamenají posílení boje s fake news, ale je dost možné, že dopad na mediální prostředí bude velmi negativní. Zkušenosti ze Španělska, kde něco podobného už platí, ukazují, že Google a spol. mainstreamové zprávy ze svého vyhledávání/agregování vyřadí, aby nemusel platit. Naopak politicky motivované „zpravodajské“ weby, kterým nejde o peníze, nebudou chtít od odkazovatelů platit, a proto budou na Googlu a Facebooku jen vzkvétat. A možnost lidí vyznat se v záplavě více či méně důvěryhodných zpráv se jen zhorší.

Stroje na cenzuru (článek 13)

Opatření v článku 13 se přezdívá stroje na cenzuru (Censorship machines). Týká se platforem,

kam uživatelé nahrávají umělecká díla, např. videa na YouTube, a zavádí pro ně povinnost filtrovat, co uživatelé smějí a nesmějí nahrávat. Dnes to funguje tak, že platformy nejsou za chování svých uživatelů zodpovědné. Pokud nějaký uživatel protiprávně nahraje film na YouTube, je tato platforma v právním bezpečí, stačí jen, že video smaže po stížnosti držitele práv k tomuto videu. Této politice se říká safe harbor a byla velmi úspěšná.

Článek 13 princip safe harbor oslabuje a chrání provozovatele, pouze pokud zavedou automatické metody – stroje na cenzuru –, které budou autonomně rozhodovat, co je v pořádku a co je chráněné dílo, které tudíž nedovolí nahrát. Problémy s tímto fundamentálně špatným přístupem, kdy necháme stroje dělat „poliçaitskou práci“, jsou dva.

První problém je, že takovéto algoritmy jsou nesmírně nákladné. Vývoj a provoz si mohou dovolit jen obři jako Google (provozovatel YouTube), těžko pak můžeme jako spotřebitelé čekat, že YouTube (a podobným) vyroste konkurence – určitě ne v Evropě. Druhý problém je, že takovéto algoritmy jsou a budou chybové. Nejsou odborníky na autorský zákon, takže nemohou posoudit, co je férové užití díla, jako např. recenze, kritika, parodie. A někdy také prohlásí chráněným dílem patřícím někomu jinému něco, co jím prostě není. YouTube už takovýto systém nasadilo a výsledky nejsou vůbec pěkné.

Co dál?

Oba tyto problematické články mají mnoho společného, mají podobný příběh. V tomto příběhu, který sama média, často právě evropská, vyprávějí, se líčí jako slabá a bezbranná oběť, na které parazitují američtí internetoví giganti. Možná právě proto prošly oba tyto články tak daleko – i přes velké protesty evropských spolků zabývajících se digitálními právy.

Tento příběh však není úplný. Není to jen spor mezi americkými technologickými firmami a evropským infotainment průmyslem. Je tu ještě třetí strana, kterou jsme my – půl miliardy občanů EU, kteří nejsme vlastníky ani Googlu ani velkých vydavatelských domů a proti jejichž zájmům články 11 a 13 jdou. Jsou naprosto nepřiměřeným zásahem do našich svobod, možností pracovat s informacemi, komunikovat spolu a vyjadřovat se.

Bohužel, nakonec Evropský parlament i rada ministrů směrnici schválili, včetně článků 11 a 13, nyní přejmenované na 15 a 17 respektive. Je škoda, že naše reprezentace neprokázala dostatek odvahy, jako např. v roce 2005 a nepostavila se krátkodobým zájmům úzkého okruhu firem. Je to také promarněná šance. Mohli jsme totiž mít reformu autorského práva, kterou čím dál tím víc potřebujeme. Ale nic není navždy prohráno. Zasadme se teď o to, aby příští Evropský parlament a komise reformovali copyright pro 21. století. Volby se blíží!

DOPORUČUJEME

Firefox Send

Leteckou poštu znáte? Pro studenty je to důležitý nástroj, jak si rychle a efektivně poslat zápisky z hodiny nebo skripta. Mozilla, která vyvíjí webový prohlížeč Firefox, přišla do světa s něčím podobným. Díky Firefox Send posíláte soubory napřímo konkrétním lidem. Přidanou hodnotou je bezpečnost, protože služba od Mozilly soubory na serveru důmyslně šifruje.

Stačí jít na send.firefox.com. Bez přihlášení můžete posílat až 1 GB, s přihlášením do Firefox účtu až 2,5 GB.

DuckDuckGo

Vyhledávat bezpečně a anonymně je dnes velká výzva. Sami asi víte, jak invazivní dokáže být Google, když se vám snaží nabízet produkty podle vaší činnosti na internetu, ale i v reálném životě (zdravíme GPS v mobilu!).

Zatnout tomu tipec můžete přechodem na vyhledávač DuckDuckGo, který žádná data nesbírá a ve vyhledávání je poměrně efektivní, byť na Google Search stále ještě nemá.

Nový vyhledávač najdete na duckduckgo.com.

FAŠISMUS JE VÝTVOREM NÁLADY

Kniha sociálního demokrata Františka Modráčka nabízí důležité postřehy i pro současný svět.

Patrik Eichler
novinář

Strašit pohybem, který nehrozí, je snadná hra. Dnes s námi domácí pravice hraje hru, že premiér je komunista, že vláda politického hnutí ANO a ČSSD je polokomunistická. Jako kdyby premiér Babiš nebo vicepremiér Hamáček měli v programu znárodnění bank, dolů a filmového průmyslu nebo raději rovnou všech podniků nad sto zaměstnanců.

Politika vlády politického hnutí ANO a ČSSD samozřejmě komunistická není. Neplánuje žádné okamžité radikální změny ve prospěch zaměstnanců. Nepopírá ani nechce zásadně omezovat soukromé vlastnictví. Přinejmenším ta část vlády tvořená sociální demokracií má pak i životní zájem na uchování činnosti parlamentu, který je základním cílem útoku bez výjimky všech autoritářů. Domácí pravice hlasitým opakováním antikomunistické hry zastírá, že její politika se politice skupiny seřazené za zády Andreje Babiše v leccěms podobá.

Je to v prvním plánu politika podpory soukromého kapitálu, odmítnutí veřejného zájmu coby nelegitimního a upřednostnění byznysových zájmů před politickými pravidly. Andrej Babiš pak dotahuje ideál pravicové politiky tím, že jím řízený stát má uvolnit prostor jeho vlastním hospodářským zájmům. Oslabení státu, které se rovná nemožnosti státu důvěřovat jako nezávislé a pomáhající struktuře, jde ale ruku v ruce s růstem různých extremistických sil. Vede totiž k prohlubování sociální frustrace mezi lidmi, kteří bez denní podpory státu a jím spravovaných veřejných struktur nemohou důstojně žít.

Je důležité, odkud nebezpečí přichází

Přestože pravice bubnuje na poplach před nebezpečím komunismu a právě antikomunistickou kartu hraje proti dnešnímu premiérovi, v ulicích se s žádnými komunistickými bojůvkami už desetiletí nesetkáváme. Naopak. Zastánce a členy různých aktivních politických

bojůvek – konvičkovců, okamurovců či vandasovců – jsme si v mezích zvykli označovat jako fašisty. Dnes je střet s nimi převážně virtuální. Jistě ale znovu dojde na fyzické střety těchto bojůvek s antifašisty a veřejnou mocí.

Stačí si připomenout řadu demonstrací z roku 2013 – na českobudějovickém sídlišti Vltava, v Duchcově nebo v Jičíně anebo široce medializované útoky na ubytovnu v Novém Boru o dva roky dříve. Předsudečný rasismus těchto demonstrací je třeba odmítnout. Pocit sociálního nedocení těchto lidí je ovšem nutně naléhavě řešit. Demokratická pravice je ochotna udělat jen to první.

Komu má zůstat černý Petr

Kniha Fašistické převraty vyšla poprvé na podzim 1937. Sociálnědemokratický novinář František Modráček v ní popisoval čerstvé mezinárodněpolitické zkušenosti – a zvláště porážky – sociálnědemokratického hnutí. Sociálnědemokratické strany i jejich ozbrojené sbory skončily rozbity v Itálii, Německu, Rakousku, Španělsku.

Modráček ve Fašistických převratech předkládal svým čtenářům podrobné popisy ideologických a programatických textů různých autoritářských hnutí a popisoval zásadní chyby tehdejších socialistických a sociálnědemokratických stran, především pak neschopnost a neochotu zajistit fungování domácích parlamentů. Máme mít vůli k válce, bílá rasa se odklonila od své přirozenosti, zhoubnou nákazou jsou tu liberalismus, demokratismus, socialismus a pacifismus, vybíral Modráček z děl ideologů nacismu a fašismu. Bílá rasa kvůli těmto idejím slábne, kdežto ty barevné mohutní, problémem jsou vysoké mzdy a sociální zákonodárství znemožňující levnou výrobu v Evropě.

Sociální demokraté se někdy až přeochoťně brání obviňování ze stavby gulagů a příprav

dalšího znárodnování. Zástupce hospodářské a politické pravice s historickými předobrazy jejich výroků ale nekonfrontuje nikdo. Neslyšíme však ve veřejných vystoupeních dnešních předáků podnikatelských svazů a veřejných intelektuálů konzervativní pravice docela dobře tóny skládané ideology meziválečných pravicových totalit a autoritářských států? A pokud slyšíme, neměli by se veřejně stydět alespoň tak, jako se stydí levice za své politické hříchy?

Politika podřízená hospodářským zájmům

Základním znakem fašismu je podřízení sociálního konfliktu hospodářským zájmům,

poprvé vydáno
v roce 1937

přesněji pak oddělení sociálního dialogu mezi zaměstnavateli a zaměstnanci od politického rozhodování. To se v praxi nutně rovná převaze ekonomické síly nad zaměstnanci. Pokud nám dnes od politiky hrozí nějaké nebezpečí, pak je to mnohem spíše právě tendence k dominanci hospodářské moci nad mocí politickou než naopak.

Popisovat ale nebezpečí ztotožňované s ambicemi Andreje Babiše takto by pro pravici znamenalo upozorňovat na ty etapy vlastní politické tradice, kdy její představitelé neměli s tradicemi demokratické politiky nic společného. „Poněvadž fašismus je výtvorem nálady,“ psal na konci třicátých let minulého století František Modráček, „může jeho rozmach, jak nás poučuje Itálie a Německo, překvapit národ takřka přes noc. Proto nejsou na správné cestě, kdož vyhlídky fašistického hnutí odhadují podle hrstky mandátů, jež fašistické kandidátky získaly při některých volbách. Toho charakteru je si fašismus dobře vědom – odtud jeho živelná touha po moci, již hledí dosáhnout dříve, než nálada, která jej vynesla, ochabne.“ ☑

JAK UPÉCT IDEOSUŠENKY?

Osvědčený recept si můžete zkusit i sami doma.

Eva Vergosová
muzikoložka

Suroviny na 24 ks:

- 80 g cukru krupice
- 70 g třtinového cukru
- 100 g rozpuštěného másla
- ¼ lžičky soli
- 1 vejce
- 1 lžička vanilkového extraktu/semínka z vanilkového lusku/vanilkový cukr
- 270 g hladké mouky
- ½ lžičky jedlé sody
- celkem 220 g různých dobrot - doporučujeme kombinaci 100 g hořké čokolády, 100 g sušených brusinek a 20 g kokosových lupínků)

Cukry, máslo, sůl, vajíčko a vanilku vyšleháme do světlého krému. Do směsi vmícháme prosátou mouku se sodou a vypracujeme těsto. Nakonec do něj rukou zapracujeme všechny dobrotky. Těsto zabalíme do sáčku nebo potravinové fólie a necháme odležet v lednici alespoň 2 hodiny, ale ideálně přes noc.

Z těsta lžící odkrajujeme kousky, ze kterých vytvarujeme kulaté placičky o výšce asi 1 cm. Placičky vyskládáme na plech s pečicím papírem (těsto vyjde na 2 plechy o 12 sušenkách) a pečeme v troubě předehřáté na 180 °C 12 minut. Sušenky necháme 30 minut vychladnout a můžeme podávat. ☑

ČASOPIS IDEA

vydává na vlastní náklady spolek Idealisté.cz. Věnujeme se společnosti, politice a kultuře. **Výtisky nabízíme zdarma!**